

Kako preiskujemo tihotapljenje in uživanje mamil

Vlado Vodinelić

I.

Mamila, ki se najpogosteje uživajo, so: mortfij, opij, heroin (diacetyl-morphin), polamidon (methadon), dolantin (pethidin), cliraclon (cetobemidon), eukodal (dihydro-oxy-codeinon), pervitin in isophen (phenyl-methylamino-propan), dilauidid (dihydro-morphium), dicodid (dihydro-codeinon), dromoran (racemorphan), pantopon (mešanica opijevih alkaloidov s 50 %-no vsebino morfija), cannabis, ortedrin, elastanon, benzendrin (phenyl-aminopropan), kokain, dionin (ethyl-morphin), kodein (methyl-morphin), narcophilin (30 %-ni morphin), ekgonin, actedron, centarin, thebain, genomorphin, papaverin, levorphan, paramorphan, opijeva tinktura, acedion, peronin, scopheal catha edulis, eurnekon, laudanom, demerol itd.

Lewin je svoječasno našel trideset mamil, toda kemična industrija še stalno proizvaja nova mamilia.

Uspeh družbenih in kriminalističnih ukrepov proti narkomaniji je odvisen od tega, ali z narkomanji pravilno ravnamo. Trajnejše uspehe dosežemo le, če temelje postopki kriminalistične službe, sodišč in drugih družbenih sil na psihološkem poznanju osebnosti narkomanov. Za razumevanje prave narave narkomanov ne zadostuje, da preiskovalec spozna zunanje življenje teh oseb, njihovih dejavnosti, navade, druženja, skratka, način življenja. Dobro mora poznati tudi notranjo povezanost vseh tistih vzročnih momentov, ki so se zgrnili in povzročili, da je kakšen nesrečnež in slabič postal narkoman in da mu je bil za vselej vtisnen ta usodni pečat. Pri tem mora preiskovalec izhajati iz narave mamilia (v glavnem gre za opij in njegove alkaloide — morfij ter za kokain, alkaloide listja koke).

Mamila imajo to lastnost, da blažijo fizične bolečine in ustvarjajo pri uživalcu veselo, zelo razigrano, srečno razpoloženje, tako imenovano euforično stanje. Pod vplivom mamil se ustvarijo v človeškem živčnem sistemu občutki prijetnosti in ugodja, hkrati pa se povsem oslabijo vezi z realnim svetom — s stvarnostjo. S takšnim učinkom zadowoljujejo mamilia najosnovnejše potrebe ljudi. Vsakomur je razumljivo, da človek išče ugodje, izogiba pa se neprijetnosti in se zato zateka k mišku mamil. Vendar se zastavlja vprašanje, zakaj postanejo samo nekateri ljudje narkomani. Poglavitni delež ljudi, ki so naklonjeni mamilom, sestavljajo psihopatske osebnosti. To so, kakor znano, tiste

abnormalno razpoložene osebe, za katere so značilne anomalije nagona, čustev in volje, duševna neuravnovešenost in disharmonija. Prav zaradi svojega nagnjenja k abnormalnim duševnim reakcijam se drugače ponášajo kakor povprečni ljudje, ko pridejo v stik z mamilom. Zaradi tega se po Birnbaumovem mnenju narkomani nabirajo iz naslednjih kategorij:

1. iz psihopatov z depresivnim življenjskim občutjem in z nagnjenjem k pesimističnemu razpoloženju, ki iščejo izhod iz začasnega ali trajnega občutja neugodnosti v tem, da se zatekajo v osamljenost; 2. iz ljudi fantastične in histerične narave, ki jih pripelje k uživanju mamil duševna lakota po novih in neznanih doživetjih, silna potreba po pustolovščinah; 3. iz ljudi konstitucionalno-manične narave z navadno veselim razpoloženjem, ki jih goni v naročje mamilom ravnno njihovo podkrepljeno življenjsko občutje, kakor tudi nagonsko povečana potreba po uživanju (Freudov »Lustprinzip«); 4. iz seksualno perverznih ljudi; k uživanju mamil jih ne goni le seksualna izprijenost, marveč tudi druge njihove psihopatske poteze: duševna mehkoočnost, fravost, neodpornost nasproti neugodnostim, kakor tudi vse druge zunanje in notranje življenjske težave; 5. zlasti pa iz velikega števila omahljivih psihopatov — ljudi slabotne volje, sugestibilnih ljudi, ki niso odporni in zato prepričeni na milost in nemilost vsakovrstnemu zapeljevanju, pa tudi tudi narkomaniji.

Preiskovalec ne more razumeti narkomanije, če ne doume narkomanove osebnosti. Pri nastanku narkomanije imajo momenti iz zunanjega sveta le drugotni pomen in pomenijo v resnici samo prvi povod za uživanje mamilia, nikakor pa ne tudi pravega vzroka narkomanije v posameznem primeru. Druženje, navade okolja, sodelovanje pri orgijah in spiritističnih sejah, poklicni stik s strupom (zdravniško in lekarinski osebje), zdravljenje in oblaževanje bolečin, dekadentno okolje (eksistencialisti) — vse to lahko omogoči in ustvari ugodnejšo situacijo za jemanje strupa, toda če ni pri človeku, ki je prvič vzel narkotikum, osebnega nagnjenja, bo to uživanje ostalo le epizoda v njegovem življenju, nikakor pa ne bo preraslo v strast. Kako pravilno je to mišlenje, dokazuje dejstvo, da se v Jugoslaviji pridelovalci opija redoma ne pojavljajo kot uživalci mamil. Izbira mamilia (moda) bo odvisna od zunanjih pogojev. Vendar osebno nagnjenje, izbira in prvo uživanja mamilia še ne pomenijo vedno naj-

bolj bistvene elemente narkomanije. Za vsako strast velja pravilo, da uživanje in zadovoljitev razplamti slo (po začasni utešitvi), a njena zadovoljitev spet do nove sle – in tako vedno znova. Če se ta postopek ponavlja, nastane strastna navada, trajna strastna potreba. Ker postaja nagon po mamilu vse močnejši, zavore pa vse slabotnejše, se ustvarjajo pri psihopatih ali nevrotikih psihične navade na mamilu. Vendar obstoji pri nekaterih narkomanijah kakšna posebnost, po kateri se neka strast razlikuje od drugih. To je telesna navada (Joel, Birnbaum in drugi), ki se kaže zlasti pri morfinizmu. Telo se navadi na mamilu, ga zahteva in ne more normalno funkcirati, če mamilu ne postane njegov sestavni del, nujno potrebna snov.

Z izrazom toleranca mamilu razumevamo zelo značilen pojav, da se človek, ki trajno uživa mamilu, psihično in telesno navadi nanj, do njega otopi in je zato potreben večji dražljaj, da bi povzročil euforično stanje. Toleranca pripelje do pojava, da morajo uživalci jemati takšne količine mamil, ki bi za nevajenega človeka pomenile smrt. Privajanje je »nižja« razvojna faza v narkomanovem življenjepisu. Ta se polagoma privaja mamilu, toda že vedno ni povsem odvisen od njega. V tem stadiju bi se lahko že odvrnil od njega, če bi mu pomagali. Odvisnost pa je tisti stadij v razvoju narkomana, ko postane ta povsem odvisen od mamil, ker so se popačile njegove fiziološke in moralne funkcije. Mamil je sedaj potrebljivo njegovi duševnosti in telesu, da bi se vzpostavilo duševno ravnotesje. Tedaj postane pri nekaterih mamilih tudi telo tisti faktor, ki zahteva takšen strup. Če kroničnemu morfinistu odrečemo mamilu, doživlja tedaj stadij abstinencije. Na to stanje reagira s hudimi simptomi¹ abstinencije, ker je ogrožen njegov duševni mir in telesni obstoj. V nekih primerih pride lahko celo do smrti, vsekakor pa nastanejo zelo resne in hude duševne in telesne motnje. Za morfiniste je značilno, da je gonilna sila strasti odvisna od telesne in duševne navade. Čim dalj je trajalo uživanje strupa, toliko bolj je duševna privajenost pozviročila vse večjo duševno otopelost nasproti strupu, povečana telesna privajenost pa je povzročila povečano telesno toleranco² (strpljivost nasproti škodljivosti strupov).

¹ Znaki abstinencije: vlažna, topla koža, znojenje, kopičenje kislin v želodcu, bljuvanje, izločanje sline, nemir, nespečnost.

² V razdobju privajanja kaže morfinist naslednje telesno - duševne znake: koža se suši, veni, se modrikasto barva, je hladna, pulz postaja počasnejši, kislina v želodcu upadajo, seč se zmanjšuje, pojavlja se zaprtje, libido popušča, pri ženah postaja menstruacija neredna, duševna gibčnost popušča itd.

Naraščajoča duševna otopelost in telesna toleranca ženeta narkomana še globlje in vedno močnejše v narkomanijo. Ti vzajemni faktorji zahtevajo povečane količine ali spremembo mamil, da bi bila zadovoljena potreba po omamljenosti. S tem je pojasnjeno, zakaj preide morfinist na morfio-kokainizem. Toda uživanje mamil pripelje do duševne preobrazbe osebnosti. Trajnejše uživanje mamil ima za posledico ne le telesno in duševno uničenje, slabitev in propadanje živčnega sistema, blaznost in smrt, marveč vodi tudi do moralnega propadanja, do popačenega značaja. Narkoman postane izredno netrden v moralnem pogledu, njegova osebnost propada, postaja le še senca prejšnje osebnosti. Tu odloča vloga, ki jo igra mamilu v človekovem značaju in v duševnem življenju sploh. Mamil postane visoko cenjeni, prevladujoči življenjski element, ki se mu podrejajo vse druge psihične vsebine in vrednote, interesi, nagnjenja, osebne želje (Birnbaum). Mamil postaja vodilni motiv vsakršnega delovanja in opuščanja, odločilna gonilna sila v življenju. Strasti so na čustvenem področju tisto, kar so fiksne ideje na področju razuma, je rekel Altavilla. D'Allemagne pravi: »One so v pravem pomenu besede oblika izključne usmeritve vseh želja.« Strast deluje na duševnost kot blesteča točka na oči (Altavilla). Ta monopolni položaj strasti v duševnem življenju narkomana polagoma spreminja njegov značaj in vso duševnost, tako da se spremeni v povsem asocialni tip, ki ne more več voditi normalnega življenja in ni več sposoben za delo. Strup povzroči moralno popačenost in degeneracijo osebe, ki začenja živeti parazitsko in kriminalno in spada med iztirjene ljudi. Do splošne spremembe osebnosti pride ne le zaradi prevlade strasti v duševnem življenju, marveč tudi zaradi telesno-farmakološkega učinkovanja strupa, ker se možgani kronično kvarijo. Vse to se kaže v upadanju osebnosti, v poslabšanju in izginjanju višjih in plemenitejših značajskih lastnosti. Višji in plemenitejši socialni, etični in estetski občutki – občutki za obzirnost, spodobnost, moralno, red, družino, domovino, dolžnost in odgovornost propadajo in se več ne povrnejo. Nastaja nekakšen fatalizem, brezbrižnost, moralna slepota, cinizem, nesramnost. Osebnost otopeva in postaja groba, nagoni in strasti vladajo v svetu motivov, iniciativa volje, energija in aktivnost popuščajo, sposobnost obvladanja samega sebe izginja. Iz dotlej plemenitega in občutljivega človeka postaja surov in robat, za občutke top, nagonski človek. Toda poškodovane niso samo višje plasti duševnosti. Strup uničuje tudi osnovne plasti osebnosti. Tako se kvantitativno in kvalitativno spre-

minja seksualna nagonska sfera: pri koka-inističnih inverzija, pri morfinistih pa slabitev libida.

Narkoman postaja počasen, len, ravnodušen do vsega, razen do mamil. Storil bo vsakršno kaznivo dejanje, samo da bi prišel do narkotikuma. Sedaj postane preiskovalcu vzročna veriga jasna: slabotnost volje, moralne hibe in egocentričnost so pripeljale osebo iz ene od petih opisanih kategorij psiho patov do začetnega uživanja narkotikuma. Uživanje mamil je opisane lastnosti še poglobilo. Popačenje in propadanje osebnosti, kakor tudi njeno družbeno propadanje, je izpostavilo narkomana skrajno neugodnemu vplivu negativnega okolja, iztirjenih ljudi, v katerih krog se je uvrstil, kar še bolj kvāri njegovo osebnost. Prebrati je treba izpoved Veronike Aleksandrov »Bila sem narkoman« (Rad, I. 1958) kot prepričljivo potrditev dosedanjega razlaganja.

Pri prvem zaslišanju se je Vojislava obrnila k preiskovalcu z besedami:^{*} »Aretacija me niti najmanj ni presenetila, ker sem vas že zdavnaj pričakovala. Vedela sem, da odgovarjam za vse, kar sem storila, toda prosim vas, da me osvobodite mamil. Vedite tudi to, da so me drugi potisnili v to zlo.« Dolgo dolgo je Vojislava pripovedovala o svojem življenju in o okoliščinah, v katerih je postala narkoman. Zanimivo je njeno življenje in momenti, ki ji niso dali, da bi se odrekla uživanju mamil.

Tole je navedek iz zapisnika o njenem zaslišanju:

»... Rodila sem se v zelo bogati rodbini v Vojvodini. Oče se je mnogo pred vojno ločil od moje matere, ker je živila precej razkošno. Ko se je znašla sama z bogastvom, ki ji je preostalo, s hišami, posestvi in s številnim služabništvo, je postala še slabša. Stalno je bila v družbi mnogih moških in prebila dneve in noči na raznih popivanjih. Zelo pogosto je z njimi odhajala tudi v tujino, kjer je ostajala po nekaj mesecih. Jaz in moji bratje pa smo bili prepriščeni skrbi in vzgoji služabništva. Nekoč se mati ni več vrnila iz tujine. Otroci smo se razšli na razne konce in kraje. Z izobrazbo dveh razredov gimnazije sem si iskala delo. Prišla je vojna in jaz sem se potikala od družine do družine. Po osvoboditvi prav tako. Leta 1950 sem se odločila, da bom poskrbela sama zase, in sem odpotovala v Prijepolje, kjer se mi je obetala zaposlitev. Tamkaj sem se spoznala z dr. M., ki mi je bil najboljši prijatelj, pozneje tudi ljubimec. Minogo sem trpela in pogosto sem se pritoževala svojemu

* Glej članek Bogosava Hajdina v Narodni miliciji, I. 1957, št. 3, str. 159, od koder jemljemo ta primer. Vojislava je v resnici Veronika A.

prijatelju. Da bi me pomiril, mi je svetoval, naj jemljem injekcije petantina. Preskrbel in dajal mi jih je sam. Zares mi je bilo mnogo laže. Kmalu sem začutila, da ne morem več prebiti brez injekcij, ker sem pogrešala tisto počutje, ki so mi ga povzročile. Pod njihovim učinkom nisem občutila trpljenja niti ni zame obstajala resničnost. Živila sem v sanjah, izven meja časa in prostora. Tako mi je bilo mnogo laže. Čas je potekal in čutila sem vedno večje poželenje po petantinu. Če mi ga je zmanjkalo, mi je to povzročalo strahotne duševne bolečine. Nekega dne je bil dr. M. S. premeščen in ostala sem sama, ker ni hotel, da bi šla z njim.

Mamilo sem si odslej preskrbovala sama, kakor sem pač vedela in znala. Ker igle niso bile čiste, sem si okužila nogo. Od tega je nastala rana na kolku in sem si tudi to morala sedaj sama zdraviti. Toda kako? Denarja nisem imela, pravice do socialnega zavarovanja pa nisem mogla izkoristiti, ker nisem bila nikjer zapošlena. Sklenila sem, da se poročim. Spoznala sem se z uslužbencem N. N. in se z njim poročila. Pri njem sem živila le sedem dni in nato odšla v bolnišnico. Mož ni vedel, da sem narkoman, toda kot njegova žena sem si pridobila pravico do prezplačnega zdravljenja. Rana se mi je slabšala in sklenila sem, da se preselim v Beograd. Mož se nisem več oglašala. Premeščali so me iz klinike na kliniko in na vsaki sem si preko zdravnikov in bolniškega osebja priskrbovala potrebne količine mamil. Šlo mi je po sreči, ker sem govorila, da me rana strašno boli in da bolečin ne morem prenašati. Dajali so mi petantin, bila sem zadovoljna, oni pa najbrž niso vedeli, da že zdavnaj uživam mamil. Rana se ni celila; tega si niti želela nisem, ker bi brez nje težko prišla do petantina, pa tudi bolniško osebje bi hitro zvedelo, da sem narkoman in bi me odpustili s klinike...«

Tako je teklo pripovedovanje o dneh, ko je postala narkoman, in o načinu, kako se ji je vedno posrečilo priti do mamil.

O tem, kako iznajdljiva je bila in kako ji je uspelo pridobiti osebje klinike, priča tudi pismo, ki ga je poslala neki bolničarki. Glasí se:

Draga sestra Lepa!

Najprej Vas prosim, da ostane to pisemce v največji tajnosti, izključno le med Vami in menoj.

Prišel je trenutek, da Vas zaprosim za neko veliko uslugo. Uslugo, za katero se Vam bom oddolžila s kilogramom kave. Prosim Vas, draga moja, da me ne razumete napačno, ker to ni žaljiv predlog: usluga za

uslugo, marveč je goreča prošnja, da mi v nečki zadevi pomorete. Zame bo to v resnici velika usluga.

Glejte, za kaj gre: pišem o neki stvari s področja narkomanije, o nekem resničnem primeru, in moram zato nadrobno opisati človekovo stanje v pijanosti, halucinacijah in blaznosti.

Pri tem mi Vi kot prijateljica lahko pomagate, če mi do četrtega posodite petantin ali kaj podobnega. Ne skrbite, ni treba, da mi daste injekcijo, bila bi preveč močna, kot biša medicinka vem, da lahko petantin tudi popijem. Dovolj je, če mi posodite samo eno ampulo. Povedala sem bratu, za kaj gre, in on mi jo bo preskrbel, da Vam jo vrnem.

Prosim Vas, draga moja Lepa, ne razumite me napačno. Najpozneje v petek Vam bom že lahko pokazala svoje delo povsem končano. Samo nekoliko zaupanja imejte vame in bodite mi v tem primeru mecen. To je naročilo, ki ga moram najpozneje do sobote končati, a ne vem, kako ga bom brez Vas. Poleg tega, kar je najvažnejše, je honorar visok, in sicer 15 000 din, tako da se mi povsem izplača, če se Vam oddolžim s kilogramom kave.

Prosim Vas še enkrat, da me ne razumete napačno. Zares nimam nobenih bolečin. Mamilu mi niti ne bi bilo potrebno, če ne bi bilo nujno, da pisec v času pisanja vsaj delno doživlja to, o čemer piše.

Ce mi pomorete, bi sedaj takoj obdelala tisti del, ki mi manjka, pa je za pravilnost tematike najvažnejši. Vedite, da Vam bom nadvse hvaležna, če mi pomorete; vem pa, da mi lahko pomorete, če le hočete. A jaz se obvezujem, da bom najpozneje do četrtega ampulo vrnila. Tega dne Vam bom dala tudi kavo, prosim Vas samo, da mi oprastite, ker bo kava zmleta in spražena.

Ob koncu Vas prosim, da mi nadlegovanje oprostite in sprejmite izraze mojega spoštovanja in hvaležnosti.

Vaša vdana Vojislava.

In sestra Lepa je pomagala Vojislavi, ker ni vedela, da je narkoman. Pozneje si je Vojislava pri njej vedno pogosteje priskrbovala mamilu. Nekajkrat je bolničarkam dala tudi denarne nagrade, bolničarjem pa se je spolno vdajala. Ni bilo načina, ki ga ne bi uporabila, samo da bi prišla do mamilu.

Vsi uslužbenci po lekarnah in mnogi zdravniki zasebne prakse v Beogradu so Vojislavo zelo dobro poznali. Stopila je v lekarno in prosila, naj ji dajo injekcijo petantina, češ da jo rana, ki jo je navadno tudi pokazala, strašno boli. Pričovala je, da ima raka, in uslužbenci so ji zelo pogosto storili uslugo, ne da bi se kakorkoli prepri-

čali o njenih navedbah. Ko so zdravniki videli precej veliko rano, ki je hudo smrdela, so ji dajali injekcije, samo da se jo znebijo. Svoje ravnanje so opravičevali s humanim občutjem za bolnika. Toda koliko so ji pomagali? Potiskali so jo vedno bolj v pogubo in ji pomagali, da se je potapljal vse globlje in postajala vedno večja žrtev mamil.

Razen Vojislave je bilo zaslišanih še dosti ljudi in proti nekaterim je bil sprožen celo kazenski postopek. S temi zaslišanji in tudi z njenim priznanjem je bilo ugotovljeno, da je Vojislava ponarejala recepte in se na podlagi njih oskrbovala z mamilu tudi že prej, to je pred prihodom na kliniko, razen tega pa da so ji njeni prijatelji, ki so delali v nekem sanitarnem zavodu, zares obilno pomagali. Samo neki medicinec iz beograjskega radiološkega inštituta je dal Vojislavi okoli 400 ampul petantina, ki jih je ukradel na kliniki ali dobil na recepte, ki jih je sam napisal na izmišljena imena bošnikov.

Glede na to, da je šlo za hujši primer narkomanije, so skušali vzporedno s potekom kazenskega postopka in z zdravljenjem Vojislave ugotoviti, ali je mogoče ozdraviti večletnega narkomana. Po prizadevanju zdravnika z nevropsihiatrične klinike, kamor so Vojislavo poslali, je uspelo tako daleč, da dva meseca ni dobila niti ene injekcije mamilu in da je ni niti zahtevala. S klinike so jo odpustili kot ozdravljeni. Toda za ozdravitev tovrstne bolezni ne zadostuje le zdravniška intervencija in prepričevanje, marveč tudi bolnikova trdna volja, da se za vedno osvobodi tega nevarnega zla.

Iz gornjega primera vidimo, kako daleč gredo narkomani s svojimi nedovoljenimi dejanji v edinem namenu, da bi si preskrbeli mamilu. Z zdravljenjem vsakega narkomana posebej in z ostrimi ukrepi proti osebam, ki narkomanom preskrbujejo mamilu, bi se število narkomanov najbrž občutno zmanjšalo.

Da bi bilo preiskovanje na področju teh zadev uspešno, moramo poznati vsaj najpogostnejše vrste mamil.

Opij³ (mekonium, laudanum) dobivamo iz mlečnega soča belih makovih glavic (papaver somniferum). Lateks, to je mlečna snov, nastane tako, da zarežemo precej zrelo makovo glavico. Dokler je opij svež, je zelo plastičen, na zraku pa otrdi. Spočetka je temne kostanjevorjave barve (»opijev kataran«), toda ko ga posušimo in zmeljemo, postane mnogo svetlejši. Surov opij ima močan duh. Zaradi tega ga tihotapci zavijajo v cunje, ki so namočene v močno dišečih

³ Že Egipčani so uporabljali sok makove glavice za zdravljenje.

tekocinah (na primer v kisu). Poglavitni proizvajalci opija so Mala Azija, evropski del Turcije, Perzija, Indija, Kitajska, Bolgarija in Jugoslavija. Pri nas se je proizvodnja v glavnem osredotočila ob reki Vardar, in to v okrajih Titov Veles, Sveti Nikola, Kavadar, Negotin, Kumanovo, Strumica, Radovište, Štip, Kočane, Prilep, Skopje, Kratovo, Djedjelija, Ovče polje in Preševo.

Opij prihaja na tržišče v obliki opijevih hlebčkov in nato potuje po Evropi. Pred nakupom jih često prebodejo, da bi ugotovili, ali nista notri železo in kamenje (goljufija). Tisti, ki opij kadijo, so v Evropi zelo redki, zato pa so zelo številni v Aziji in se delno pojavljajo tudi v Ameriki. Opij za kajenje je narejen v obliki majhnih pilul. Kadilci uporabljajo dolgo pipo (nargilo), ki ima jamico, kamor položijo kroglico opija in jo pritrdijo z iglo. Toda ker opij ne gori lahko, mora imeti kadilec svetilko. Ko se bliža kroglico svetilki, potegne dim. Zaradi tega v kadilnicah opija obvezno dajejo gostom svetilko, nargilo in opijkeve kroglice.⁴ Opij za kajenje se lahko kot čisti opij tudi nakaplja v pipo (čando). Po desetih do dvajsetih dimih nastopi blaženost, sanje, nato pa prebujenje, streznjenje, maček. Poleg teh načinov opij tudi jedo,⁵ uživajo v kavi, pa tudi v alkoholu (opijeva tinktura, laudanum). V Evropi zlasti uporabljajo laudanum. Včasih morfinisti zlepa ne morejo dobiti morfij, pa zato uporabljajo alkoholiziran opij, ki si ga vbrizgavajo. Kitajci pogosto polagajo v opij kroglice morfija in diacetyl-morfina (heroina), da bi se tudi seksualno omamili.

Morfij in heroin sta alkaloida surovega opija, ki ju pridebivajo iz makovih glavic. Iz ene glavice dobijo 0,02 grama surovega opija, iz katerega nato v farmacevtskih tovarnah izdelajo s pomočjo komplikiranih aparatov morfij kot glavni alkaloid (in heroin). Opij vsebuje približno dvajset alkaloïdov. Vzhodne dežele so poglaviti proizvajalci surovega opija, medtem ko zahodne dežele predelavajo opij v kemičnih laboratorijih in proizvajajo njegova derivata, morfij in heroin. Zato v Evropi, pa tudi pri nas, poglavito nevarnost za narkomana ne pomeni surovi opij. Morfij je najpogostnejše mamilo, ki ga pri nas uživajo narkomani – morfinisti.

Morfij je leta 1804 proizvedel Sertürner. Nekateri ljudje reagirajo na morfij z zelo neugodnim občutkom in niso v nevarnosti, da bi postali morfinisti. Le redki ga pijejo, v glavnem ga jemljejo v obliki injekcij. Hudi

⁴ Zanimive opise bo našel bralec v delih Claudia Ferrera.

⁵ Opij sta jedla na primer književnika E. A. Poe in Thomas de Quincey.

morfiniti ga jemljejo intravenozno. Doze se hitro večajo, vendar so dnevne doze nad 1,0 morfija le redkejši pojav. Daljše uživanje morfija povzroča telesno in duševno propadanje uživalca. Znaki takšnega propadanja so: suha sivkasta, rumenkasta koža, shujšanost, ozke zenice (kakor vrh bucike), pogostni tvori (abscesi)⁶ po vsem telesu, pogostno vnetje pljuč, zaprtje prebave, številni ubodi in brazgotine, mrzljica, nespečnost, strah, duševna lenost, muhavost, razdražljivost, skrajna ravnodušnost do družbe, družine in poklica, nezaupanje, pomanjkanje moralnih, estetskih in seksualnih zavor, brezobzirnost, kadar gre za nabavo morfija, nevolja do dela, omahljivost, nesposobnost za urejeno življenje, lažnivost. Nekoč visoko moralni ljudje postanejo izprijeni. S sodnomedicinskim in sodnopsihološkim pregledom lahko pri sumljivi osebi ugotovimo morfinizem. F. A. Loofs in Panse sta izdelala metode, ki omogočajo, da se po klinično-kemični poti ugotovi tudi najmanjša količina morfija v seču, a Balls in Wolff ugotavljata morfij v mišični snovi, krvi in seču. »Takošnji odvzem mamilu lahko povzroči, da nastane delirij s halucinacijami strahu in z bolj ali manj izraženim nemirom, ki včasih doseže stopnjo milejšega psihičnega vzburenja.«

Tudi če se morfinist resno odloči, da bo opustil mamilo, ga bolestni pojavi abstinencie znova potisnejo v morfinizem. Pogosto je strah pred abstinenco poglavita sila, ki ga žene, da si po vsi sili preskrbi morfij, celo tudi s storitvijo kaznivega dejanja. To velja ne le za morfij, marveč tudi za njegove soli in predelavine (pantopon, laudanon itd.), ki jih uživalci dnevno jemljejo celo po tri in več gramov. Uživanje morfija in opija kaže visoko stopnjo tolerance.

Medtem ko je v Evropi morfij poglavito mamilo, pa v Ameriki in na Dalnjem Vzhodu uporaba heroina vedno bolj presega uporabo morfija.

Heroin⁷ (diacetylmorphin) se pogosto uporablja, podobno morfiju, kot heroinum hydrochloricum. Kakor kodein deluje tudi heroin pomirjujoče na dihalne centre. Uži-

⁶ Zlasti po ramenih, prsih in stegnih. Pogostokrat dobijo sepso. Tresavica, motnje v koordinaciji, ki zajemajo govor in očesne mišice, zmanjšana splošna senzibilnost, impotentnost, umazan jezik, smrdljiv dah iz ust, pomanjkanje apetita, suhi lasje — koliko medicinskih indicijev za morfinizem!

⁷ D. Henderson - R. D. Gillepsie, »Psihijatrija«, Beograd, str. 385.

⁸ V Beogradu ga uporabljajo tudi za goljufije pri konjskih tekmacih. Konju dajejo heroin kot stimulirajoče sredstvo, ker je zelo verjetno, da bo dospel prvi in zato sklepajo številne in velike stave.

vajjo ga v obliki tablet ali praškov, njuhajo ga skozi nosnice, vbrizgavajo si ga pod kožo z injekcijami⁹ ali pa ga kadijo v obliki rožnatih kroglic, ki jih položijo v nargilo. Heroin je priljubljeno mamilo, ker povzroča le slabše zaprtje prebave.

Kokain je alkaloid, ki ga dobivajo s komplikirano kemično predelavo listja koke – rastline, ki je doma v Peruju, Kolumbiji in Boliviji.¹⁰ Leta 1860 so prvič proizvedli čisti kokain. Ta je kot sneg bel kristalni prah sladkogrenkega okusa. V medicini ga uporabljajo za anestezijo. Če ga denemo na sluznico, deluje na vegetativni živčni sistem (simpatik), na skorjo velikih možganov in na srednje možgane: zenice se širijo, pojavlja se znojenje, drgetanje, duševna vznemirjenost, neugodno počutje (nerazpoloženje, lakoča, žeja, utrujenost) izginja. Kokain povzroča pravo in popolno stimuliranje. Obtok krvi se pospeši. Centralni živčni sistem postane zelo živahan, človek se počuti veder, razigran, vesel, ne le srečen, ampak naravnost blažen. V svojem čustvenem stanju doseže kokainist vrhunec. Izgublja občutek za prostor in čas, plava v blaženosti. Tok predstav se pospešuje, občutljivost čutov narašča, motorika je živahnja in zanesljiva (nasprotno je v alkoholiziranim stanju), razvija se pretirano občutje samozaupanja. Blaženost traja le kratek čas (nekako pol ure), nato nastopi umirjenost, dremavost.¹¹ Pri kroničnem kokainizmu ne nastane navada, kakor pri morfinistu. Pojavov abstinenca ni opaziti. Kokainisti lahko dalj časa prebijejo s preskušeno enako dozo. Po premoru nadaljujejo s prejšnjo dozo, medtem ko morfinisti prehajajo od majhnih k večjim dozam. Nadaljnja razlika med kokainom in opijati se kaže v posebnem delovanju na seksualno življenje. Spočetka pride pri moških in ženskah do povečanega seksualnega vzburjenja, toda nato preide pri moških v slabo potentnost in impotentnost. Prav tako opazujemo pri moških kokainistih, pogosteje kot pri ženskih, homoseksualno razmerje. Pri

⁹ Telo pokrijejo tvori, abscesi, rane. Če se injekcije ponavljajo na istem mestu, nastane trajna luknjica.

¹⁰ Danes jo najdemo tudi v Avstraliji, na Sumatri in Cejlонu.

¹¹ »Posledice vzetja doze kokaina so lahna vrtoglavica in glavobol, za čimer zelo hitro nastane občutje zadovoljstva... V tem stadiju je narkoman zgovoren, duhovit, mnogo piše in prav nič ne občuti lakote ali utrujenosti. Pojavlja se žive in prijetne iluzije in halucinacije, katerih vsebina so čestokrat zmanjšani predmeti (»Liliputanske halucinacije«). V tem stadiju intoksikacije imajo iluzije in halucinacije ter fantazije na splošno značaj izpolnitve želja.« D. Henderson - R. D. Gillepsie, »Psihijatrija«, Beograd, str. 386.

ženskah se krepijo druga perverzna nagnjenja. Kronični kokainizem se razlikuje od morfinizma tudi po tem, da se pogosto pojavljajo akustične, optične in tipne halucinacije. Kokainisti čutijo črve in mikrobe pod kožo, iščejo na sebi, mravlje, uši, bolhe, stenice. Vidijo prah, poln mikrobov. Slišijo govorice in šume, kjer jih ni. Misijo, da jih kdo preganja. Spomin slabti, duševne sile razpadajo, prav tako kakor pri morfinistu. Višiki za ozdravljenje so še slabši kot pri morfinistu. Z ugotovitvijo kokaina v seču dobimo objektiven dokaz. Kokain se v hudoškem žargonu imenuje »koksom«. Ni pripraven za ponarejanje, zaradi česar ga v glavnem prodajajo čistega.

Znano je, da so Indijanci že v starih časih že v starih časih zvečili listje koke (erythroxylon coca), kadar so morali pokazati hrabrost na bojišču ali sicer prenašati veliko pomanjkanje. Uživalci raztopijo kokain v destilirani vodi, tako kot morfij, in si ga vbrizgajo pod kožo, pijejo ga tudi v alkoholu, toda najpogosteje ga njuhajo. Medtem ko morfinist ljubi skritost in se prikriva pred bližnjimi, pa kokainist ljubi družbo in rad uživa kokain v navzočnosti drugih, predvsem svojih dobroh priateljev. Kokainizem se po Evropi širi iz Pariza.

Njuhanje povzroča na nosnih votlinah rdeče izpuščaje, ki se lahko v obliki metulja razširijo čez nos in oči. Pojavlja se kronično kokainsko kihanje, ki ga za nekaj časa prepreči nova doza »njuhanca«. Nastajajo tudi atrofija sluznice, tvori na nosu in celo predrtje nosu.

Hašiš (marihuana) je staro opojno sredstvo, ki se omenja že v bajkah.¹² Dobivajo ga iz indijske konoplje (*cannabis indica*).¹³ Kadijo ga v cigaretah in s pipami (nargilami), pijejo ga kot liker, žvečijo skupaj z opijem, poparijo ga v kavi ali jedo v kolaču, imenovanem manzul. Manzul je kolač iz medu, olja, osladkanega sadja, raznih začimb in hašiša. Policijski laboratoriji v Evropi so že večkrat imeli priložnost, da so izrekli izvedensko mnenje o takšnih kolačih.¹⁴ Zanimivo je delovanje hašiša, ki se do neke mere razlikuje od drugih mamil. Hašiš ostri čute in povzroča čudovito lepe optične zaznave, spreminja oklico, dovaja do »osamosvojitve« misli, tako da izginejo zvoki, prostor, oddaljenost in čas. Človeku se zditi, da plava izven pro-

¹² V Evropi je zaslovel po Charles Baudelairovih »Paradis artificiels«.

¹³ V Turčiji se imenuje ašah, v Perziji in Indiji bang ali beng, v Egiptu gozah, v Severni Afriki kif itd. Uporabljajo ga pogosto tudi v Mehiki in ZDA.

¹⁴ Hašiš se prav lahko pretihotapi v obliki manzula. Cariniki navadno ne pazijo na kolače, ki jih potniki prenašajo čez mejo.

stora in časa, da je ustavil čas in postal večen. Telesno počutje se povsem spremeni. Nastane prijetna veselost, obsedenost, eksataza. Seksualnega vzbujanja in fantazije ni. Euforija, zgovornost in aktivnost trajajo okoli dve uri, nato nastane prijetna pobitost, zaspansost in spanje. Zelo značilno je, da se z daljšim uživanjem hašiša ustvarja ubijalsko nagnjenje. Uživalci hašiša pogostokrat storijo uboj. Hašiš ne ustvarja tolerance. Moralni in telesni propad se razvijata zelo hitro. Kroničnega uživalca spoznamo po oteklem obrazu in podrgavanju nog.

Benzendrin je novejše mamilo, ki se hitro širi in postaja zelo priljubljeno med narkomani. Tudi pri njem narašča toleranca. Pretirana uporaba povzroča kronično zatruljenje in ima pogosto za posledico duševno motnjo. Zaradi tega je tudi »benzendrinizem«, ki je v Evropi zelo razširjen, tako zelo nevaren.¹⁵

II.

V kazenskopravnem pogledu dajejo morfinisti in kokainisti osnovo za sodno-psihatrično izvedenstvo. Telesne poškodbe in drugi nasilni delikti nimajo kakšne večje vloge. Omenjena otopenost in lenost ovirata motorično izpraznjenje. Izjemo pomenijo »kokainizirani« hudodelci (v naši praksi so velika redkost). Kokain jih naredi aktivne in juhaške, da segajo celo po streljem orožju. Najbolj nas zanimajo morfinisti kot sleparji, navadni tatovi ali vlonilci in ponarejevalci receptov. Na morfiniste moramo gledati kot na bolnike. Kadar storijo v stadiju abstinence kaznivo dejanje zato, da bi priši do morfija, ne smemo proti njim izreči kazni za storitev tega dejanja, marveč jih moramo napotiti na zdravljenje v ustreznem zavodu. V vsakem primeru moramo zahtevati psihatrični izvid in mnenje.

III.

Glede na protipravno preskrbovanje mamil razlikujemo tri skupine storilcev:

1. Mamilo si preskrbijo s tativno ali poneverbo v farmacevtski tovarni, kemičnem laboratoriju, bolnišnici in lekarni (uslužbenici in delavci), ali tamkaj vlamljajo (redkejši pojav) ali fingirajo vлом, da bi prikrili svojo tativno oziroma poneverbo. Poneverbe in tativne zadovoljujejo potrebe za določen čas,

¹⁵ Pri simulacijah, na primer v namenu, da bi se izognili vojaški obveznosti, si nekateri vbrizgavajo benzendrin, ker se z njim poveča krvni pritisk. Toda simulaciji lahko pridemo hitro na sled. Z analizo seča zlahka ugotovimo navzočnost benzendrina.

toda tudi podjetja oziroma ustanove izvajajo varnostne ukrepe. Za poneverbami in vlotmi se pogosto skrivajo tihotapci z mamilami.

2. Mamilia pogosto nabavljajo z zdravniškimi recepti. (Celo tihotapci včasih nabavljajo mamilia po tej poti!) Ponarejevalci receptov store v idealnem steku kaznivo dejanje po zakonu o mamilih (Ur. l. FLRJ, št. 16/1950) in kaznivo dejanje kvalificiranega ponarejanja. Centrala v kriminalističnem oddelku Državnega sekretariata za notranje zadeve FLRJ (Centralni nacionalni biro za zatiranje mamil) mora imeti kartoteko fotografij ponarejenih receptov. Načini ponarejanja so različni. Recepti na navadnem pisarniškem papirju z zdravnikovo štampiljko, recepti na predpisanih obrazcih z imenom, naslovom in telefonsko številko zdravnika (ki so natisnjeni v tiskarni), ukradeni recepti – vsi ti se uporabljajo za nabavo mamil. Ponarejevalci so se naučili, kako se sestavljajo takšni recepti, toda med njimi imamo tudi izprijeme zdravnike, študente medicine, lekarnarje in druge. Imamo storilce, ki se ukvarjajo celo s prodajo receptov. Posebno težavo prizadevajo takšni recepti, pri katerih ponarejevalec dobi od zdravnika resničen recept za povsem preprosto zdravilo (lekarnar pozna zdravnikov podpis), toda na primernem mestu vpiše zaželeno količino morfija. Taksne ponarejevalce je težko odkriti. Storilci lahko dobijo pravilne recepte s sleparijo: s simulacijo v vseh njenih oblikah (z agravacijo), s konzultacijo več zdravnikov itd. Eden izmed načinov je tativna praznih obrazcev, a prevara se izvrši pri izpolnjevanju. Imamo zdravnike, ki predpisujejo mamilo brez vsake osnove ali pa v večjih količinah, kakor so nujno potrebne.

3. Tihotapci z mamilami.

Šef skladischa zdravil »Vetprom« je spoznal grškega zdravnika Zisisa Hara Libosa, katemu je dal neko količino kodenona. Zisis je dobil mamilo pri štirih upravnih lekarn v Zrenjaninu. Naročilnice je potrdil s »svojo« štampiljko. Zisis je tako dobil približno 15 000 ampul kodenona in ga ilegalno pretihotapil v tujino. Zatem je pobegnil iz Jugoslavije.

Dne 21. oktobra 1957 sta bila aretirana študent medicine Vl. in kmet K. S. v trenutku, ko sta izročila neki osebi kilogram morfija. Morfij je predeloval v Zagrebu Delov Panče, magister farmacije, brez zapolnitve, znani predvojni tihotapec z mamilami. Ta skupina je meseca junija pretihotapila v Trst dva kilograma morfija.

Da bi se oskrbel s potrebno količino mamil, je dr. M. iz Beograda pisal recepte na izmišljena imena bolnikov, jih potrjeval

s svojim podpisom in na podlagi njih dobival ampule dolantina, ki jih je nato sam užival.

Dr. K. iz Beograda je ponarejala recepte socialnega zavarovanja in dobivala opijevo tinkturo. Že več let je bila narkoman. Ponarejala je tako, da je na receptih, ki so bili napisani s tintnim svinčnikom, zradirala prejšnjo vsebino (vitamin C) in jo popravila na opijevo tinkturo. Recepte je dajala tudi drugim narkomanom.

V beograjskih lekarnah so opazili, da nekdo dobiva na recepte dr. B. večje količine morfija. Prijeli so njegovo ženo Vero v trenutku, ko je na takšen recept kupovala 50 gramov morfija 2,5 % jakosti. Prihajala je v Beograd samo zato, da bi tamkaj nabavila morfij za svojega moža. Narkomane so odknili tudi v Sarajevu, Skopju in Kragujevcu.

Zdravniška pomočnica V., morfinistka od 1953. leta, je na svojem službenem mestu v bolnišnici v Beogradu in Kumanovem kradla neizpisane recepte, jih potrjevala s štampiljko bolnišnice, ponarejala zdravnike podpise in na takšne recepte dobivala večje količine morfija in panopina, ki si jih je sama sebi vbrizgavala. V Beogradu je na sedemdeset receptov prevzela okoli 250 ampul panopina.

Mednarodno trgovanje z mamili vodijo velike kriminalne organizacije, ki so razširile svoje zveze po raznih deželah in razpolagajo z velikimi kapitali. Takšne nevarne kriminalne organizacije lahko odkrivamo in zatiramo samo z mednarodnim sodelovanjem (Interpol). To trgovanje ima obliko verižniškega poslovanja, s čimer si tudi razlagamo visoko ceno mamil.

Uživalci se z mamili oskrbujejo preko tihotapcev in raznih posrednikov, ki jim mamil prodajajo pod roko in po zelo visoki ceni. Narkoman je v razmerju do posrednika v položaju izsiljevane osebe. On mora kakor že koli dobiti mamil. Ne more živeti brez njega in plača seveda takšno ceno, kakršno narekuje posrednik. Zaradi tega narkoman tudi finančno propada.

Kadar se opij razpečava po tihotapski poti, tedaj ga tihotapci pogosto ponarejajo in prodajajo slabo blago tako, da pravi opij pomešajo z boraksom, sladkorjem, mavcem, raznim prahom, soljo, oprăšeno stročnico, lepilom, sodo, sladkornim sadjem, novokokainom itd. Ta pojav imenujemo adulteracijo. To je ponarejanje opija, ki ga potrošnik ne opazi. Tako tihotapci povečujejo svoje že sicer bajne zasluge. Težnja po bogatitvi je pri njih neomejena. Ne samo, da s tihotapstvom mamil v kratkem času silno obogatijo, čeprav pri tem veliko tvegajo, marveč mamilu tudi še ponarejajo in s tem oškodujejo potrošnika.

Tihotapci izumljajo in uporabljajo tudi vedno nove, zelo spretne in pretikanje metode ter sredstva za prikrivanje mamil, tako v mednarodnem kakor tudi v notranjem prometu.

Tihotapljenje mamil ne pozna državnih meja.

a) Tihotapstvo na veliko

Skrivne tovarne, sistematična plenitev rednih legalnih pošiljk, nakupovanje po vsej deželi in kopiranje na zbirnem mestu, sleparska naročila na izmišljene firme, poneverbe v tovarnah in skladisih dobavlja velik material. Tihotapske organizacije razpolagajo z milijonskimi kapitali, uporabljajo vsa prometna sredstva in zveze, krijejo se pod krinko uglednih trgovcev. V deželah, kjer prevzemajo mamil, so določeni posebni kraji za prevzem in razdeljevanje mamil. Na teh kraji blago prepakirajo. Preložijo in skrijejo ga v predmetih, ki so na zunaj videti pošteni. Igrače, preproge, gospodinjske potrebščine, šolski zvezki pomenijo varno skrivališče in otežujejo nadzorstvo in preiskavo. Svobodna pristanišča so priljubljeni kraji za zbiranje in pretovarjanje. Blago se lažno označuje kot kava, olje in podobno. Podkupovanje carinskih in drugih uradnikov olajšuje takšno tihotapstvo.

b) Obmejno tihotapstvo

Malo obmejno tihotapstvo se dogaja podobno kot tihotapljenje blaga, ki je podvrženo carini. Majhne in lahke količine dragocenega mamil se zlahka skrijejo. Razne življenske potrebščine, oblačila in drugi podobni predmeti, ki so pripravni za dvojne stene, pomenijo bolj ali manj duhovito zamišljena skrivališča. V šivih in podlogi oblek in perila, v originalnih zavitkih konzerv in v drugih skrivališčih tičijo majhni zavitki mamil.

Tihotapci pogosto polagajo mamil v dno predmetov, v igrače, v potovalne kovčke, celo tudi v nagrobne spomenike. Nadalje jih dajejo v gumijaste tube, ki jih pogoltnejo ali jih dajejo živalim, da jih pogoltnejo. Kokosja jajca uporabljajo tako, da jih spremno preluknajo, izlijejo njihovo vsebino, položijo noter mamilu in jih nato tako spremno zalepijo, da se sploh ne opazi. Mamilo vtaknejo v škatle s fotografskimi ploščami, v klobuke, palice, dežnike, električne svetilke, podplate pri obutvi, pod podlogo škatlice za očala. Skrijejo ga tudi v nalinva peresa. Zelo zanimiv način je ta, da vzamejo razglednice z novoletnimi čestitkami in tja, kjer je risba, na primer jelka z zlatimi bleščicami, tako spremno nalepijo kristale kokaina, da je

videti, kakor da bi bila risba z zlatom narisana. Tako razglednico pošljejo po pošti uživalcu mamilu. Igle za vbrizgavanje skrijejo na primer pod gumico za radiiranje, ki je na koncu nekaterih svinčnikov. Za pretihotapljenje uporabljajo vsa prometna sredstva, od vprežnih vozil do osebnih avtomobilov, tovornjakov, avtobusov, motornih koles, železnice, ladij, letal in podobno.¹⁶ V isti namen uporabljajo tudi živino, golobe pismosnoše in drugo.

Če je narkoman arretiran zaradi storjenega kaznivega dejanja, tedaj mu prijatelji pošiljajo v zapor pisma, kar je seveda po zakonu dovoljeno, toda ta pisma so nena-vadria. Namočena so v morfiju in jih narkomani v zaporu žvečijo. Prav tako je tudi pri narkomanah v bolnišnici za duševne bolezni.

Stvari, v katerih je skrito mamilu, prenašajo tihotapci čez mejo kot svojo osebno prtljago.

c) Trgovina na drobno

Poleg trgovine na drobno z vtihotapljenim mamilom obstoji tudi trgovanje med narkomani samimi, ki si tako pomagajo drug drugemu.

Sedaj si oglejmo, kako moramo voditi in organizirati borbo proti temu nevarnemu pojavu. Mednarodna kriminalistična organizacija, OIPC, ima poseben oddelek, ki v mednarodnem merilu vodi borbo proti tovrstni kriminaliteti. Metodika preiskovanja bi obstajala v tem, da sodelujemo z OIPC, uporabljamo vse njene razvide in ji pošiljamo podatke iz naših razvidov. Nadalje morajo vsi organi za notranje zadeve stalno in spremno nadzirati gibanje tujcev. Vozila z značko CD, ki jih varuje diplomatska imuniteta, pogosto prevažajo povsem neovirano mamilu v našo državo. Preiskovalec jih ne sme preiskati, toda lahko spremišča ta vozila, da bi videl, s kom se družijo njihovi potniki, ali prinašajo pakete itd. Nadalje lahko preiskovalec spremišča osebe, ki so se sestale s takšnimi domnevnnimi tihotapci mamil, in tako postopoma spoznava resnico. (Različne obveščevalne službe pogosto organizirajo tudi tihotapstvo z mamilami.) Najtesnejše sodelovanje s carinskimi organi je zelo važno, da preiskovalec zve za kraje, kjer prihajajo mamilia na naše ozemlje in odhajajo z njega. Nadaljnji uspešni način je ta, da vodimo razvid narkomanov in nadzorstvo nad njimi. Ljudje, ki uživajo mamilu, morajo kakorkoli priti do njih. Zaradi tega bo preiskovalec odredil specialno observacijo (skrivno opazovanje teh ljudi) in z njo ugotovil osebe, ki

¹⁶ Glej v moji Kriminalistični taktiki poglavje o preiskavi!

prinašajo, razpečavajo in tihotapijo mamilu. Z oboda pojava — od uživalca — pridemo s specialno observacijo do pravih tihotapcev, do tistih največjih. Nenadoma lahko napravimo preiskavo, iščemo mamilo, opravimo pregled, nekakšen ogled, sodnomedicinski ogled narkomanovega telesa. Izmenjava izkušenj o metodah in načinih, ki jih uporabljajo tihotapci v mednarodnem merilu, je pomembna, ker moramo biti o njih vedno na tekočem, vedno moramo vedeti, kakšna je njihova najnovejša in zanje najuspešnejša metoda. Nadalje iščemo podatke o imenih tihotapcev, o ladjah, s katerimi se vozijo, ali o železniških progah, po katerih potujejo. Zanimajo nas imena pošiljalcev raznih paketov, imena raznih ekspedicijskih agentov ali komisarjev, imena in naslovi prejemnikov, ker se tudi po tej poti tihotapijo mamilu v našo državo. Preiskovalec mora po obveščevalni službi vreči v skrivne organizacije tihotapcev svoje ljudi, ki bodo delovali od znotraj, ker je to gotovo najučinkovitejši način za razkrivanje takšnih tolp. Sodelavci ne smejo biti narkomani. Po kemičnih laboratorijih, ki so primerni tudi za skrivno proizvodnjo mamil, moramo prav tako razviti obveščevalno mrežo. Nadalje moramo organizirati nadzorstvo nad lekarnami in recepti. Manj nevarni so za nas tisti narkomani, ki kradejo ali ponarejajo recepte ali vlamljajo in kradejo po lekarnah itd. V prvi vrsti so nevarne tihotapske tolpe in proti njim se moramo boriti z vsemi silami, toda pri tem ne smemo zanemarjati tudi kontrole nad narkomani, ki se vedno oskrbujejo v lastni režiji. Lekarji lahko pomagajo preiskovalcu v več smereh. Vsak lekar lahko opravi prvo analizo kakšne sumljive snovi. On pozna nova mamilu, ki jih farmacevtska industrija postavlja na trg. Pozna narkomane, ki pogosto zahtevajo mamilu. Lekar pozna tudi zdravnike, ki pogosteje ali neutemeljeno predpisujejo mamilu kot zdravilo. Priporočamo najtesnejše sodelovanje z zdravniško in lekarnarsko zbornico, ki imata dober pregled nad svojimi člani. Zdravniki in lekarji pozna narkomane.

Pri ponarejenih receptih moramo zahtevati izvedensko mnenje o rokopisu.

Za takojšnjo arretacijo narkomana obstoje vsi zakoniti pogoji, ker lahko upravičeno domnevamo, da bi na prostosti nadaljeval s kaznivimi dejanji.

Obdolženi narkomani so tudi kot priče lažnivi. Dupré je ugotovil, da kronični morfinizem ustvarja mitomane (konfabulatorje).

Preiskovalec mora ugotoviti, koliko časa uživa obdolženec mamilu, kakšno količino, kdaj in ob kakšni priložnosti je vzel prvo dozo, zgodovino njegovega življenja, ali je

bil že odvajan od mamila in od kakšnega itd. Zelo koristno je, da narkomana zaslišujemo v navzočnosti psihiatra oziroma psihologa in da tako skušamo doumeti razlog obdolženčeve strasti in njegov psihološki profil. Že od začetka preiskovanja moramo zbirati material za rešitev vprašanja o njegovi neprištevnosti. Odrediti moramo sodniomedicinski¹⁷

¹⁷ Mršavost, vodene oči, majhne zenice, držteče, znojne roke, ubodi, slabotno telesno stanje, pri kadicih marihuane na prstih madeži kostanjevorjave barve z nalahnim zelenkastim nadihom itd. — vsi ti znaki se ugotavljajo ob sodno - medicinskem pregledu. Da bi se narko-

pregled, da bi se ugotovila vrsta narkomanije in stadij, v katerem je obdolženec. Skupaj s sodnim psihiatrom in zdravnikom je treba rešiti vprašanje abstinence za čas, dokler je obdolženec v preiskovalnem zaporu. Ob hišni preiskavi zasežemo corpora delicti: ampule, tablete, tekočine, embalažo, injekcije, žagice, recepte, štampiljke, rokopise in podobno.

man izognil odkritju, si včasih daje injekcije pod dlakami sramnice in na podplatih nog. Psihijater in psiholog ugotavlja obdolženčovo duševno stanje in izrečeta svoj izvid in mnenje o stopnji narkotičnosti in o nujnosti namestitve v zavod za varstvo in zdravljenje.

How Smuggling and Taking Narcotics is Being Investigated?

By Vlado Vodinelić

The examining magistrate will probably not have any success with inquiries and measures against persons taking narcotics, unless he knows all factors which had an influence on the unfortunate weakling who addicted himself to narcotics. Narcotics have the property of relieving physical pain and of creating the so called euphoric condition. Everybody tries to escape from a disagreeable state and looks for a pleasing condition. Therefore some psychopathic personalities and weaklings become narcomaniacs. He who is not disposed for taking narcotics will not become a narcomaniac, in spite of surroundings and occasion. Therefore, the producers of opium in Yugoslavia are, as a rule, not addicted to narcotics. He who takes narcotics permanently, becomes dull in respect of them, and he requires more and more of them. There are certain kinds of narcotics which the organism itself requires. Permanent addiction leads the personality to physical and moral ruin. Such a man is able to do every crime, provided he will get a narcotic for it.

The instructive example of Veronika Aleksandrov, who wrote a book called »I was a narcomaniac«, shows how a narcomaniac is coming to ruin. Veronika was the child of a wealthy family in Vojvodina. Her parents cared not much for her and she loafed about from family to family. Because of her psychic suffering, her lover — a physician — gave her petantin. When they went asunder, she could no more stand it to be without narcotics. As a consequence of injections, she got a wound on her hip. As she was nowhere employed, she married an employee for the only reason to get free medical care; as a consequence of her marriage with an employee, she acquired social security rights. Her wound deteriorated. She succeeded in persuading the physicians that her wound ached very much, and consequently

they prescribed her a narcotic. Subsequently she purchased it from the nurses, and she, too, had sexual intercourse with the male nursing personnel in order to get petantine. She came in pharmacies at Beograd, showed her wound and complained about formidable pain. As the chemists believed that cancer caused the wound, they gave her the narcotic. General practitioners prescribed her the narcotic only to get rid of her, as her wound stank insupportably. After having been arrested, Veronika was attended in the neuropsychiatric clinic, where she recovered. She stopped taking narcotics.

The author further describes the properties and the effect of narcotics (opium, morphine, cocaine, hashish, and benzadrine), as the examining magistrate has to know the most frequent narcotics.

In criminologic respect, narcomaniacs are especially interesting as cheats, burglars, thieves, or prescription falsifiers. The persons which illegally procure themselves narcotics, are divided in three groups: in the first one those who get the narcotics by theft, in the second one those getting them by means of medical prescriptions and in the third one those getting them by smuggling. In 1957, a non employed pharmacist has been arrested at Zagreb, who was processing morphine. A physician at Beograd issued about a hundred prescriptions with names of not existing patients, to get in pharmacies dolantin vials.

The international trade of narcotics, which is well organized and which disposes of sufficient capital, can be combated only by international co-operation of national polices. The smugglers often falsify opium by adding other substance and increasing thereby their profit. The smuggling methods are the following ones:
a) wholesale smuggle: the smugglers act under

the mask of respected business men, hiding the narcotics as coffee, salad-oil etc. and bribing customs officers and other officials; b) frontier smuggle: the smugglers hide small quantities of narcotics in all kinds of commodities (hen's eggs, boxes of photographic plates, etc.) and when a narcomaniac is in prison, friends send him letters impregnated with morphine; c) retail stores: narcomaniacs help each other by selling narcotics.

A successful combat against this evil is possible by co-operation with C. I. P. C., further by special observation of people suspected of distributing, or taking narcotics. In this way, their mutual connexions are being detected. A

control of laboratories and pharmacies has to be organized and co-operation with the Boards of Physicians and the Board of Pharmaceutical Chemists has to be created. It is true that the smuggler gangs cause most of the damage, but, nevertheless, the control of persons who procure themselves narcotics (either by theft or by falsifying prescriptions) must not be neglected. The examining magistrate has to ascertain, since when, and in which circumstances the narcomaniac has taken the narcotic, as well as to establish his course of life. A trial of the narcomaniac in the presence of a psychologist or of a psychiatrist is very useful in order to ascertain the cause of his passion for the narcotic and to establish his psychologic profile.